

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
_____ Волохова І.С.

«___» _____ 2018 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»
з теми:
«ПОДАТКОВА КОНКУРЕНЦІЯ УКРАЇНИ»

Виконавець:
студентка ФЕФ
Хітєєва Д.В._____

Науковий керівник
к.е.н., доц. Луценко І.С._____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ...	6
1.1 Розвиток теорії конкуренції та сучасне розуміння її сутності.....	6
1.2 Поняття податкової конкуренції та її види.....	14
1.3 Генезис теорії податкової конкуренції.....	21
РОЗДІЛ 2. ОЦІНЮВАННЯ ПОДАТКОВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ УКРАЇНИ.....	27
2.1 Визначення індикаторів оцінювання податкової конкуренції.....	27
2.2. Оцінювання податкової конкуренції України.....	35
2.3. Вільні економічні зони як інструмент підвищення рівня податкової конкуренції України.....	45
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПОДАТКОВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ УКРАЇНИ.....	53
3.1. Світовий досвід іноземних держав у сфері удосконалення податкових систем.....	53
3.2. Напрями підвищення рівня податкової конкуренції України.....	63
3.3 Прогнозування податкового навантаження в країні як фактору впливу на податкову конкуренцію України.....	71
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах здійснення системних реформ в Україні та реалізації курсу на європейську інтеграцію національної економіки, особливо важливого значення набуває ефективна, стратегічно-зумовлена та ліберальна податкова політика, яка відіграє значну роль не тільки у розвитку економіки будь-якої країни світу, а є одним з критеріїв щодо формування її зовнішнього іміджу з метою залучення іноземних інвестицій, освоєння інновацій, а також міграції іноземного капіталу та трудових ресурсів. Тому, на сьогодні, для України в умовах нестабільної фінансової ситуації актуальним залишається питання підвищення податкової конкуренції у світовому економічному просторі.

Важливу роль у теоретичному дослідженні явища податкової конкуренції та її впливу на національний економічний розвиток відіграють праці таких зарубіжних учених, як Дж. Бартолом'ю, Р. Болдвін, Г. Бреннан, Дж. Буканан, Дж. Едвардс, І. Ілмаз, Д. Мітчелл, Г. Ліч, Дж. Уїлсон та ін.

Науковому аналізу практичних аспектів податкової конкуренції присвячено роботи зарубіжних дослідників Х. Амірахмаді, К. Ванга, Д. Мадані та українських науковців Л. Бакаєва, О. Бозуленко, М. Левицького, І. Педь, Л. Руденко-Сударєвої, І. Сіваченко, О. Сльозко, Ю. Уманціва, І. Школи та ін.

Втім, незважаючи на значні здобутки вчених у цій сфері, а саме в теоретичному аспекті податкової конкуренції та розробці практичних заходів щодо подолання відмінностей між різними країнами у сфері оподаткування, все ж залишаються невирішені питання.

Зазначене свідчить про актуальність кваліфікаційної роботи, що обумовило визначення її мети, завдань, об'єкту і предмету дослідження.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних засад податкової конкуренції та надання практичних рекомендацій щодо підвищення її рівня в Україні.

Визначена мета обумовила наступні завдання кваліфікаційної роботи:

- розкрити теорії конкуренції та сучасне розуміння її сутності;
- визначити поняття податкової конкуренції та її види;
- дослідити генезис теорії податкової конкуренції;
- визначити індикатори оцінювання податкової конкуренції країни;
- провести оцінювання податкової конкуренції України;
- здійснити порівняльний аналіз функціонування вільних економічних зон

в окремих країнах світу та Україною та виявити їх вплив на податкову конкуренцію;

- дослідити світовий досвід іноземних держав удосконалення у сфері податкової системи в контексті визначення конкурентних переваг для України;

- запропонувати комплекс заходів для підвищення конкуренції України в податковій сфері з метою забезпечення національного економічного розвитку;

- провести прогнозування податкового навантаження в країні як фактору впливу на податкову конкуренцію України.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процеси виникнення та розвитку податкової конкуренції.

Предметом кваліфікаційної роботи є податкова конкуренція як основа забезпечення національного економічного розвитку.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних явищ і процесів. Метод аналізу і синтезу використовувався при визначенні сутності конкуренції, поняття податкової конкуренції та її видів. Метод історичного аналізу застосовувався у дослідженні генезису розвитку теорії податкової конкуренції. Метод порівняльного аналізу використовувався при проведенні оцінювання податкової конкуренції України; для узагальнення світового досвіду реформування системи державного фінансового контролю в контексті можливостей його імплементації в українську практику. Методи економіко-статистичного аналізу застосовувалися у дослідженні кількісних та якісних тенденцій розвитку системи державного фінансового контролю в Україні.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є законодавчі та нормативно-правові акти з питань розвитку податкової конкуренції, статистичні та інформаційно-аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Рахункової палати України, Державної фіскальної служби України, а також наукові дослідження і публікації вітчизняних і зарубіжних вчених, електронні ресурси світової мережі Internet.

Науковою новизною отриманих результатів є теоретичне обґрунтування та практичне вирішення сукупності завдань пов'язаних із податковою конкуренцією України. Більш повно теоретичні та практичні здобутки кваліфікаційної роботи, що визначають її наукову новизну полягають у наступному:

- набуло подальшого розвитку проведення оцінювання податкової конкуренції України за визначими індикаторами;

- набули подальшого розвитку напрямки підвищення рівня податкової конкуренції, які враховують інтеграційні процеси в Україні та забезпечують відновлення функціонування вільних економічних зон з наданням податкових стимулів; удосконалення податкового адміністрування; наданням податкових піль підприємствам з інноваційною складовою.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані результати дослідження мають важливе теоретичне і практичне значення для вдосконалення заходів у податковій політиці держави з метою забезпечення податкової конкуренції України на світовому рівні.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 86 сторінок друкованого тексту, містить 16 таблиць, 20 рисунків. Список використаних джерел нараховує 67 найменувань та займає 6 сторінок.

ВИСНОВКИ

1. Результати аналізу щодо визначення конкуренції свідчать про різноманітні її тлумачення, втім ми вважаємо, що такі твердження не суперечать один одному, а швидше доповнюють один одного. На основі досліджень вчених, які займались проблематикою конкуренції визначаємо поняття таким чином: конкуренція - це рушійна сила ринкової економіки, яка спонукає державу до створення умов щодо виробництва нових видів товарів та послуг, підвищення якості існуючих, зниження цін, економію обмежених ресурсів і підвищення соціально-економічного розвитку.

2. Проаналізувавши визначення податкової конкуренції можна зробити висновок, що податкова конкуренція розглядається як явище, і як система дій держави у сучасних умовах з метою підвищення загального економічного та соціального рівня. Крім того, як поняття «податкова конкуренція» з'явилося в науково-практичному арсеналі порівняно недавно і не має однозначного тлумачення, а на законодавчому рівні воно навіть не визначено. Крім того, визначено суб'єкти, об'єкти та інструменти податкової конкуренції, а також її види.

3. Дослідження генезису розвитку теорії податкової конкуренції дозволило виокремити п'ять етапів, а саме: формування уявлення про феномен регіональної податкової конкуренції – це перший етап; другий етап – дослідження економічних наслідків оподаткування інвестицій; третій етап – формалізація теорії регіональної податкової конкуренції; четвертий етап – дослідження у сфері ефективного оподаткування інвестицій; п'ятий етап – виокремлення теорії податкової конкуренції в самостійний напрям дослідження.

4. Визначено, що для оцінювання рівня податкової конкуренції необхідно використовувати як міжнародну практику з застосуванням індикаторів податкової складової конкурентоспроможності країн за різними рейтингами,

що були визначені вище у кваліфікаційної роботи та застосовувати й інші індикатори як:

- ефективність функціонування та якість нормативно-правової бази оподаткування;
- вплив на рівень конкурентоспроможності бізнесу;
- оцінювання сфери надання податкових пільг;
- оцінювання рівня уникнення оподаткування в країні;

5. У результаті проведення оцінювання податкової конкуренції України встановлено, що рівень податкової конкуренції зростає порівняно з іншими країнами. Втім ще залишається ряд проблемних аспектів, що негативно впливають на її рівень, а це свідчить необхідне продовження здійснення реформ у податковій сфері.

6. Проведено порівняльний аналіз функціонування вільних економічних зон в Україні з окремими країнами світу. Також виявлено, що в Україні в результаті надання ВЕЗ та ТПП пільг з оподаткування на першому етапі їх функціонування сприяло зміцненню позицій вітчизняних виробників на внутрішньому та світовому ринках. Втім згодом результати діяльності територій зі спеціальним режимом оподаткування виявилися досить сумнівними та не виправдали покладених на них завдань.

7. Досліджено світовий досвід іноземних держав удосконалення у сфері податкової системи та встановлено, що Україна у порівнянні з іншими країнами світу має невелике податкове навантаження, особливо це стосується оподаткування доходів громадян та прибутку підприємств, втім є елементи податкової системи, які підлягають подальшому вдосконаленню.

8. Надано рекомендації вдосконалення податкової системи з метою підвищення рівня податкової конкуренції, а саме: забезпечення стабільності податкового законодавства в Україні; спрощення процедур адміністрування податків; створення системи податкового контролю, яка обумовить невідворотність покарання за вчинення податкового правопорушення та водночас не обтяжуватиме законослухняних платників податків податковими

перевірками; побудова податкового середовища як умови для інноваційного шляху економічного зростання; реалізація Угоди про європейську асоціацію та відповідних директив ЄС шляхом внесення змін до податкового законодавства (впровадження податку на виведений капітал, підвищення ставок акцизного податку (розширення його бази оподаткування)). Крім того, з метою підвищення рівня податкової конкуренції необхідним є повернутись до функціонування вільних економічних зон з визначенням чітких цілей та наданням податкових пільг.

9. У результаті прогнозування рівня податкового навантаження на країну встановлено, що при незмінній податковій політиці у 2018-2019 рр податкове навантаження на країну буде мати тенденцію до зростання, що негативно вплине на податкову конкуренцію країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Келічавий А.В. Принципи сучасної конкуренції / А. В. Келічавий // Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: збірник тез доповідей Дев'ятої Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, 23-24 лютого 2012 р. – Тернопіль: Видавництво ТНЕУ «Економічна думка» – 2012. – С. 26–27.
2. Тюрго Анн Робер Жак. Избранные экономические произведения / Тюрго Анн Робер Жак; [пер. с фр. Ред.-сост., авт. вступ. ст. и примеч. д-р экон. наук И. С. Бак]. – Москва.: Соцэкгиз, 1961. – 198 с.
3. Гельвановский М. И. Глобализация и национальная конкурентоспособность Экономическая теория на пороге ХХІ века. Глобальная экономика / М. И. Гельвановский, Ю. М. Осипова. – М.: Юрист, 2003. – 358с.
4. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. / А. Сміт. – М.: Соцэкгиз, 1962. – 684 с.
5. Рикардо Д. Сочинения. Том I. Начала политической экономии и податного обложения. / Д. Рикардо ; [пер. с англ.]. – М.: Экономика, 1995. – 360 с.
6. Венгер В.В. Конкуренція в ринковій економіці: генезис теоретичних концепцій/ В.В. Венгер// Ефективна економіка - № 12 – 2014 – [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3623>
7. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии : Том третий : Часть первая / Маркс К., Энгельс Ф. – Соч. – 2-е изд. – Т. 25, ч. 1. – М. : Государственное издательство политической литературы, 1961. – 545 с. – С.401–402.
8. Маршалл А. Принципы экономической науки : в 3 т. / А. Маршалл. – М. : Прогресс, 1993. – Т. 1. – 416 с. – С.64.

9. Чемберлин Э. Теория монополистической конкуренции (Реориентация теории стоимости). / Э Чемберлин; [пер. с англ. / под ред. Ю. Я. Ольсевича]. – М.: Экономика, 1996. – 351 с.
10. Робинсон Дж. Экономическая теория несовершенной конкуренции: Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1986. – 472 с. – С. 239.
11. Филюк Г.М. Конкуренція і монополія в епоху глобалізації: Монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 404 с. – С. 12–14.
12. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації / Я. А. Жаліло, Я. Б. Базилюк, Я. В. Белінська та ін.; [за ред. Я. А. Жаліла]. – К.: НІСД, 2005. – 388 с.
13. Портер М.Э. Конкуренция/ М. Э. Портер ; [пер. с англ.]. – М.: Вильямс, 2000. – 608 с.
14. Економічна теорія: Політекономія: підручник / [за ред. В. Д. Базилевича [7-ме вид., стер]. – К.: Знання-Прес, 2008. – 719с.
15. Основы экономической теории: учебник / [С. В. Мочерный, В. К. Симоненко, В. В. Секретарюк и др.]; под общ. ред. С. В. Мочерного. – К.: Т-во «Знання» КОО, 2000. – 607 с.
16. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р.А. Фатхутдинов. – М. : Маркетинг, 2002. – 886 с.
17. Панасенко Д.А. Конкурентоспроможність підприємства: сутнісна та функціональна характеристики / Д.А. Панасенко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Львів: Видавництво Львівської політехніки. – 2012. – № 727. – С. 270-276.
18. Филюк Г.М. Конкуренція і монополія в епоху глобалізації: монографія / Г.М. Филюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 404 с.
19. Mitchell D. Tax Competition Helps the Global Economy / D. Mitchell, J. Clemens. – Fraser Institute, Canada, December. – 2003. – 2 p.
20. Teather, R. The Benefits of Tax Competition / Teather, R. – London : The Institute of Economic Affairs, 2005. – 167 p.

21. Goodspeed T.J. Tax competition, benefit taxes, and fiscal federalism // National Tax Journal. – 1998. – Vol. 51, № 3. – P. 579–586.
22. Wilson J.D., Wildasin D.E. Capital tax competition: Bane or Boon? // Journal of Public Economics. – 2004. – Vol. 88, № 6. – P. 1065–1091
23. Колесник Г.В. Модель налоговой конкуренции юрисдикций в условиях локальной конкуренции налогоплательщиков/ Колесник Г.В., Леонова Н.А. // Математическая теория игр и ее приложения. 2011. Т. 3. № 1. С. 60 – 80.
24. Лайченкова Н.Н. Налоговая конкуренция как инструмент повышения эффективности регионального налогообложения и права/Н.Н. Лайченкова// Научно-практический журнал Информационная безопасность регионов. 2015. № 2(19) – С.53-56
25. Пузин А.М Особенности влияния налоговой конкуренции на податный состав налоговой системы: автореферат на дис..соискание степени кан.экон.наук: спец 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит»/А.М.Пузин – М, 2005 – 24 с.
26. Педь І. В. Податкова конкуренція: монографія / І. В. Педь. – К. : Експерт-Консалтинг, 2009. – 416 с.
27. Иванов Ю.Б. Щодо визначення видів податкової конкуренції/Ю.Б.Іванов, О.О.Чумакова//Економіка розвитку –2010 (1) 53 – Електронний ресурс – Режим доступу: <http://www.ed.ksue.edu.ua/ER/UER/documents/blog.php?title=>
28. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия : науч. изд. / под ред. Ю. Б. Иванов. – Харьков : Изд. ХНЕУ, 2004. – 256 с.
29. Педь І. В. Сучасні форми податкової конкуренції / І. В. Педь // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 11(90). – С. 35–38
30. Сунцова О. О. Оптимізація місцевих податків і зборів та оцінка податкової конкуренції як чинники регіонального розвитку / О. О. Сунцова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 12 (78). – С. 134–141

31. Tiebout C.A. Pure Theory of Local Expenditures/ C. Tiebout// Journal of Political Economy, 1956 - # 64 – P.416-424
32. Oates W. Fiscal Federalism/W.Oates – New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1972 – 256 p.
33. Richman P. Taxation of Foreign Investment Income/P. Richman – Johns Hopkins Press: Baltimore, 1963 – 140 p.
34. Gordon R. Taxation of Investment and Savings in a World Economy/ R. Gordon// American Economic Review- 1986 – Vol.5 P.1086-1102
35. Варналій З.С. Шляхи підвищення податкової конкурентоспроможності України в умовах діджиталізації [Електронний ресурс] /З.С. Варналій//Збірник матеріалів науково-практичного круглого столу, (23 лютого 2018 р., м. Ірпінь) – Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. – 265 с. – Режим доступу: <http://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11>
36. Pomerleau K., Cole A. International Tax Competitiveness Index 2015. Tax Foundation. Available at: <http://urlid.ru/ajaw>
37. Міжнародний індекс конкурентоспроможності в оподаткуванні 2017 - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://taxlink.ua/ua/news/miznarodnij-indeks-konkurentospromoznosti-opodatkuwannja-2017.htm>
38. Анисимова А.А. Конкурентоспособность налоговой системы в современных условиях: основные факторы и тенденции/А.А. Анисимова//Финансовая аналитика и решения – 2016 – С.47-58
39. Doing Business/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/bulgaria#paying-taxes>
40. Paying Taxes 2018. The global picture. [Електронний ресурс] / World Bank Group and PwC. – 2018. – Режим доступу: https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc_paying_taxes_2018_full_report.pdf1
41. Index of Economic Freedom: Wall Street Journal, Heritage Foundation [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.heritage.org/index/>

42. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018 – [Електронний ресурс]. – <http://edclub.com.ua/analytika/pozyciya-ukrayiny-v-reytyngu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2>

43. Крисоватий А. Домінанти гармонізації оподаткування: національні та міжнародні вектори [монографія] / А.Крисоватий, В. Валігула – Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. – 248 с.

44. Сідельникова Л.П. Податкова система. [навчальний посібник] / Л.П. Сідельникова – 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1383100255164/ekonomika/podatкова_sistema_-_sidelnikova_lp

45. Педь І.В. Податкова конкуренція. [монографія] / І.В. Педь - К.: Експерт-Консалтинг, 2009. - 416 с.

46. Цимбалюк І.О. Міжнародна податкова конкуренція: перспективи та реалії/ І.О. Цимбалюк – 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://esnuir.eenu.edu.ua>

47. «Doing Business 2017»: Основні висновки Світового банку щодо особливостей у сфері оподаткування – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://feao.org.ua/products/doing-business/>

48. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>

49. Дубровський В. Рейтинг схем ухилення від податків: на чому український бюджет «втрачає» найбільше – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/uk/rejting-shem-uhilennya-vid-podatviv-ina-chomu-ukrayinskij-byudzheth-vtrachaye-najbilshe/>

50. Луценко І.С. Податкова політика у сфері зовнішньоекономічної діяльності України/ [монографія] /І.С. Луценко, В.П. Хомутенко – Одеса ФОП Бондаренко М.О. – 2014 – 216 с

51. Спеціальні економічні зони: Панацея для України чи невинувинувана загроза? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://forumkyiv.org/uk/analytics/specialni-ekonomichni-zoni:-panaceya-dlya-ukrayini-chi-nevipravdana-zagroza>

52. Податковий кодекс України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

53. Taxation Trends In The European Union. 2015. URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2015/report.pdf

54. Замасло О. Т., Оксенюк О. І. Фіскальна ефективність податку на додану вартість у податковій політиці України: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 240 с.

55. Біла С. О. Спільні і відмінні риси податкових систем країн Європейського союзу та України // Вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. 2015. Вип. 6. С. 656–661.

56. Солошенко Р. В. Системно-синергетический подход как методологическая основа совершенствования механизма эффективного функционирования экономики // Вестник Курской государственной сельскохозяйственной академии. 2013. №. 3. С. 16–20. 437

57. Паславська Р. Ю. Особливості реформування податкової системи України в контексті євроінтеграції/ Паславська Р. Ю., Кміть В. М. // Формування ринкової економіки в Україні: науковий збірник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2010. Вип. 21 (Фінансовоекономічні перспективи розвитку України в умовах глобалізації). С. 360–366

58. Юрій С. І., Крисоватий А. І., Кошук Т. В. Сучасні тенденції розвитку європейського оподаткування та новітня парадигма податкової політики в Україні: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2010. 292 с.

59. Хомутенко А. В. Податкові правовідносини з нерезидентами: актуальні аспекти / А. В. Хомутенко, В. П. Хомутенко // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 2/1. – С. 21- 24;

60. Томнюк Т.Л. Фактори забезпечення економічного зростання в Україні/ Т.Л. Томнюк//Ефективна економіка – 2018– № 4 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2018/43.pdf
61. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
62. Апостолук О.Ю. Напрями вдосконалення оподаткування малого підприємництва в Україні / О.Ю. Апостолук // Інвестицій: практика та досвід. – 2016. - № 7. – С. 93-98.
63. Бозуленко О. Я. Вільні економічні зони як інструмент міжнародної податкової конкуренції / О. Я. Бозуленко // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). – 2007. – № 8. – С. 15– 23.
64. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 407 с.
65. Іщук О.Р., Кацюбка Т.М. Економетричне прогнозування процесу надходження податків та зборів: монографія. — Тернопіль, 2002. — 94 с.
66. Матвійчук А.В. Прогнозування надходжень податку на додану вартість // Фінанси України. – 2008. – №3. – С. 68 – 78.
67. Прогнозування податкових надходжень в контексті Податкового кодексу України. [Електронний ресурс]: Воробйов Ю.М., Сітшаєва Л.З.//Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfbi/2010_4/02st.pdf.